

Asia: VN/9125/2021-TEM-1

Luonnokset valtioneuvoston asetuksiksi (3 asetusta) / Alueiden kehittäminen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikka 2021 - 2027

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa asetusluonnoskokonaisuutta koskevat näkemyksenne ja yleiset huomiot alla olevaan tekstikenttään. Yksityiskohtaiset vastaukset pyydämme esittämään asetuskohtaisesti alempana olevan ryhmittelyn mukaisesti.

Uutta EU-ohjelmakautta 2021-2027 koskevan aluekehittämislainsäädännön ja sitä tarkentavien asetusten valmistelu on ollut pitkälinen prosessi, jota TEM on vienyt varsin hyvin eteenpäin sekä prosessin että työhön osallistuneiden tahojen laajan kirjon osalta. Asetusten laatimisen osalta keskeistä on ollut, että operatiivisessa ohjelmatyössä mukana olleita välittävien toimielinten edustajia on osallistunut valmisteluun. On huomioitava, että erityisesti rahoitus- ja tukikelpoisuusasetuksia on muutamien pykäliden osalta luettava samanaikaisesti, mikä olisi syytä tarkentaa myös kyseisten asetusten muistioihin.

Yleistä

Onko asetuksen rakenne mielestänne selkeä sen soveltamisen kannalta?

Jos katsotte, että asetuksen rakenne edellyttää tarkennuksia, voisitteko tarkentaa miltä osin ja miten?

Toimeenpanoasetuksen rakenne on selkeä.

1 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

1-4 § EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman viranomaiset ja niiden tehtävät ja vaatimukset

- **Onko tehtävistä ja vaatimuksista säädetty selkeästi?**
- **Miltä osin muistiota pitäisi tarkentaa tältä osin?**

-

5 ja 6 § Välittävän toimielimen tehtävien kokoaminen

- Onko kokoamisesta säädetty selkeästi? Tulisiko tehtävien kokoamista avata asetuksen muistiossa?

-

7 § Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan (AUNE) kokoonpano

- Pitäisikö neuvottelukunnan tehtävästä säätää tarkemmin (vrt. lain 15 §)?

-

9 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitea

- Onko seurantakomiteasta ja sen tehtävästä säädetty selkeästi?
- Onko seurantakomiteasta ja sen sihteeristöstä säädetty selkeästi?

-

10 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisen teeman johtoryhmä Onko johtoryhmästä ja sen tehtävästä säädetty selkeästi?

- Jos ei, miten muuttaisitte tai täydentäisitte pykälää?

Alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutuksessa on vaikuttavuuden turvaamiseksi tärkeää nivoa valtakunnallinen ja alueellinen toiminta yhteen. Kirjauksia johtoryhmän roolista ja alueellisesta yhteistyöstä tulee täsmentää. Valtakunnallista toimintaa suunniteltaessa on huomioitava myös kestävä kaupunkikehittämisen yhdennetyt toimet. Välittävän toimielimen raportointi maakunnan yhteistyöryhmälle valtakunnallisen teeman toteutumisesta on osa toimeenpanolaissa 23§ määriteltyä maakunnan yhteistyöryhmän tiedonsaantia. Tämä on huomioitava asetusta koskevassa perustelutekstissä.

11 § Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) toimikausi ja kokoonpano

Onko MYR:n kokoonpanosta säädetty selkeästi, kuitenkin aluekohtainen joustavuus säilyttäen?

Onko sihteeristön kokoonpanosta ja tehtävistä säädetty selkeästi, kuitenkin aluekohtainen joustavuus säilyttäen?

-

Miltä osin täydentäisitte tai muuttaisitte 1 luvun säännöksiä?

-

Muita huomioita lukuun 1

-

2 luku Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

Onko ohjelmatyöstä ja yhteistyömenettelyistä säädetty selkeästi ja riittävästi? Jos ei,

- mitä voisi selkeyttää?
- miltä osin haluaisitte täydentää tai muuttaa ehdotettuja säännöksiä?

-

Pykäläkohtaisia kysymyksiä:

13 §. Aluekehittämispäätöksen valmistelu, sisältö, toimeenpano ja seuranta

- Onko aluekehittämispäätöksen valmisteluun osallistujista, sisällöstä ja toimeenpanosta tarpeen säätää tarkemmin?

14 § Maakuntaohjelman sisällön rakenne, valmistelu ja aikataulu

- Onko maakuntaohjelman sisällöstä ja laatisemisesta säädetty riittävästi ottaen huomioon toisaalta alueiden välinen vertailtavuus ja toisaalta alueellinen joustavuus?

15 § Alueiden kehittämisen keskustelut

- Onko kuvattu riittävän selkeästi alueiden kehittämisen keskustelujen osallistujat, tavoiteltu lopputulos sekä seuranta?

16 §. Kestävän kaupunkikehittämisen johtoryhmä

Onko johtoryhmästä ja sen tehtävästä säädetty selkeästi?

- Jos ei, miten muuttaisitte tai täydentäisitte pykälää?

14§: muutos maakuntaohjelman hyväksymisen aikatauluun eli ohjelman hyväksyminen kunnanvaltuuston toimikauden alkamisvuotta seuraavan vuoden aikana on kannatettava.

3 luku Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointi

17 § Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman valvojana toimimisen vaatimukset

18 § Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman valvojan tehtävät

Onko Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valvojana toimimisen vaatimukset ja tehtävät kuvattu selkeästi?

- Jos ei, miten muuttaisitte tai täydentäisitte pykälää tai niiden perusteluja?

-

21 § Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin vaatimukset

22 § Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin liittyvät tehtävät

Onko Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin vaatimukset ja tehtävät kuvattu selkeästi (21 - 22 §)?

- Jos ei, miten muuttaisitte tai täydentäisitte pykälää tai niiden perusteluja?

-

Muita huomioita lukuun 3

On hyvä, että Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädökset on koottu samaan yhteyteen, samoin on hyvä että on haettu yhdenmukainen malli kaikkien ohjelmien osalta.

Muita huomioita toimeenpanoasetuksesta ja sen muistiosta?

Mitä muuta haluatte kommentoida asetuksen sisältöön tai muistioon nähden?

-

Yleistä

Onko asetuksen rakenne mielestänne selkeä sen soveltamisen kannalta?

Jos katsotte, että asetuksen rakenne edellyttää tarkennuksia, voisitteko tarkentaa miltä osin ja miten?

Pääosin rahoitusasetuksessa esitetty sääntely on selkeää, pykäliin on haettu joustavuutta sekä yksinkertaistettu aiemman ohjelmakauden menettelyjä. Sääntely nojaa vahvasti yksinkertaistettujen kustannusmallien hyödyntämiseen, mikä on sinänsä hyvä asia. Tässä tilanteessa tarvitaan kuitenkin tukea ja koulutusta niin viranomais- kuin hanketoimijoille, jotta uudet mallit tulevat tutuiksi ja hakijat pystyvät niitä oikein ja tehokkaasti hanketoiminnassa hyödyntämään. Tulevalla ohjelmakaudella on entistä tärkeämpää mahdollistaa yksityisen ja julkisen sektorin yhteiskehittäminen yhteis- tai rinnakkaishankkeiden avulla.

1 luku Yleiset säännökset

1 § Soveltamisala

2 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Ovatko asetuksen soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön selkeät?

-

Miltä osin täydentäisitte tai muuttaisitte 1 luvun säännöksiä?

-

Muita huomioita lukuun 1

2 luku Tuen käyttökohteet ja tukea koskevat yleiset säännökset

Onko tukea koskevista yleisistä säännöksistä säädetty selkeästi ja ehdotettua rahoituslakia tarpeellisesti täydentäen?

Määritelmä mukauttamismenettelystä on syytä ottaa mukaan yleisiin säännöksiin tai muutoin selventää ko. menettelyä.

Luvun 4 - 8 §:t vastaavat pääosin voimassa olevaa sääntelyä. Onko näiltä osin ehdotuksia säännösten sisällön kehittämiseksi?

6 § Maakunnan liiton myöntämä alueellinen kehittämistuki: Alueellisen kehittämistuen säädöksen tulee mahdollistaa yhä vaikuttavampien kehittämishankkeiden joustava toteutus tilanteessa, jossa hankekokonaisuudessa on mukana julkisten kehittäjä- ja tutkimusorganisaatioiden lisäksi yrityksiä. Yrityksillä pitää olla mahdollisuudet hyödyntää osaamisen ja yhteistyön kehittämisen hankkeita omassa liiketoiminnassaan. Pykälän viimeinen kohta tulisi joko poistaa tai muotoilla uudelleen. Perusteluteksteissä on jo nyt kuvattu de minimis-periaate tilanteissa, joissa yrityksiä on ollut mukana toimenpiteissä jotka ovat osa laajempaa kehittämishanketta ja jossa on myös yleisesti hyödynnettäviä tuloksia (Pykälän 3 momentin perusteluteksti: maakunnan liitto myöntäisi tukea vain sellaiseen toimintaan, jolla on vaikutuksia alueen kehittymiseen laajemmin kuin yksittäisen yrityksen liiketoiminnan kehittymisen kannalta....Tällöin on huolehdittava myös vähämerkityksisen tuen määrittelystä kullekin yritykselle).

8§ osalta täsmennettävä ovatko kustannukset tietoliikenneverkkoinvestointeja koskien hyväksyttäviä ja mikä on mahdollinen suhde maaseuturahaston tuettavaan toimintaan.

Miltä osin tarkentaisitte tai muuttaisitte 2 luvun muita säännöksiä?

Muita huomioita lukuun 2

3 luku Tukimenettely

Luvun säännökset tulisivat sovellettavaksi kaikkiin ehdotetun rahoituslain nojalla myönnettäviin tukiin (kansalliset alueiden kehittämisen varat, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman varat ja Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallinen vastinrahoitus), mutta luvun säännöksistä voitaisiin tukilajikohtaisesti poiketa 4 - 6 luvussa. Ovatko 3 luvun säännökset tämä huomioiden riittävän selkeitä ja soveltuvia kaikkiin mainittuihin tukilajeihin?

Luvun säännökset tulisivat sovellettavaksi myös Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansalliseen vastinrahoitukseen. Näettekö erityisesti näiltä osin ongelmia luvun säännösten sovellettavuudessa?

-

Ehdotetun rahoituslain nojalla myönnettävissä tuissa tulee rahoituslain ohella sovellettavaksi myös valtionavustuslaki. Onko tukimenettelystä tältä osin säädetty selkeästi suhteesta valtionavustuslakiin? Onko valtionavustuslain säännöksiä avattu riittävästi muistiossa?

-

Ehdotetussa 15 §:ssä säädettäisiin ennakosta ja sen kuittaamisesta nykyistä tarkemmin (Interregin kansallisen vastinrahoituksen osalta kuittaamisesta säädettäisiin poikkeus 42 §:ssä). Onko ennakosta ja sen kuittaamisesta säädetty selkeästi ja riittävästi?

-

Ehdotetussa 16 §:ssä säädettäisiin tuen maksamisen hakemisesta ja voimassa olevaan nähden sääntelyä tarkennettaisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ja kansallisiin alueiden kehittämisen varoihin sovellettavien uusien kustannusmallien käyttöönoton vuoksi. Onko sääntely riittävän selkeää?

-

Ehdotetussa 19 §:ssä säädettäisiin ohjausryhmästä nykyistä tarkemmin. Onko säännös riittävä ja selkeä?

-

Miltä osin muuten tarkentaisitte tai muuttaisitte 3 luvun säännöksiä? (pyydämme kohdentamaan ehdotukset pykälittäin)

-

Muita huomioita lukuun 3

-

4 luku Kansallisilla alueiden kehittämisen varoilla rahoitettujen hankkeiden kustannusten tukikelpoisuutta koskevat ja muut erityiset säännökset

Luvun säännökset tulisivat sovellettavaksi vain kansallisista alueiden kehittämisen varoista rahoitettaviin tukiin. Kustannusten tukikelpoisuutta koskevia säännöksiä tarkennettaisiin voimassa olevaan asetukseen nähden ja tukikelpoisuudesta säädettäisiin pääosin yhteneväisesti EU:n alue- ja rakennepolitiikan tukien kanssa viittaamalla pykälissä tukikelpoisuusasetuksen säännöksiin. Onko yhteneväinen sääntely kansallisissa alueiden kehittämisen varojen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan varojen hankkeiden kesken kannatettavaa?

-

Miltä osin kansallisissa alueiden kehittämisen varoista rahoitettavien hankkeiden kustannusten tukikelpoisuudesta tulisi säätää toisin kuin tukikelpoisuusasetuksessa säädetään?

-

Ehdotetussa 21 §:ssä säädettäisiin kansallisten alueiden kehittämisen varojen hankkeen enimmäiskestoksi kolme vuotta, mikä vastaisi voimassa olevaa. EU:n alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden osalta enimmäiskeston säätämisestä ehdotetaan luovuttavaksi. Onko enimmäiskeston rajaaminen tarpeen?

EU:n alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden osalta enimmäiskeston rajauksen poistamisen yhtenä perusteena on ollut hallinnollisen taakan purkaminen eli sähköisessä järjestelmässä tehtävien muutoshakemusten määrän vähentäminen. Vastaava peruste on vartenotettava myös kansallisen alueiden kehittämisen hanketoiminnassa. Toinen näkökulma kansallisten alueiden kehittämisen varojen osalta on, että hankkeen kesto tulisi arvioida paitsi toiminnan määräaikaisen luonteen kautta, myös sen kautta, tarvitsevatko tietyt keskeiset toimet enemmän aikaa hankkeen tavoitteen saavuttamiseksi. Määräaikaisuuden tulee olla toimintaa raamittava periaate mutta myöskään kansallisten alueiden kehittämisen varojen osalta hankkeiden enimmäiskeston rajaaminen ei ole tarpeen. Tämä myös selventäisi lainsäädäntöä.

Ehdotetussa 24 §:ssä säädettäisiin luontoissuorituksesta osana hankkeen omarahoitusta. Pitäisikö luontoissuoritus sallia paitsi osana omarahoitusta mutta myös laajemmin yksityistä rahoitusosuutta ja miksi? Miten muuten luontoissuoritusta koskevaa säännöstä pitäisi kehittää?

-

Voimassa olevan rahoitusasetuksen 26 §:ssä säädetystä vastikkeellisen työ tai tuotantopanoksen luovutuksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Onko ratkaisu kannatettava? Jos katsotte, että säännös olisi edelleen tarpeen, perustelkaa kantanne.

-

Miltä osin muuten tarkentaisitte tai muuttaisitte 4 luvun säännöksiä? (pyydämme kohdentamaan ehdotukset pykälittäin)

-

Muita huomioita lukuun 4

-

5 luku Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa koskevat erityissäännökset

Luvun säännökset tulisivat sovellettavaksi vain Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettaviin tukiin. Onko näitä tukia koskevista erityissäännöksistä säädetty selkeästi?

-

Ehdotetussa 34 §:ssä säädettäisiin uudesta ryhmähankkeesta rahoituslakia tarkentavia säännöksiä. Onko säännös riittävä ja selkeä?

-

Miltä osin tarkentaisitte tai muuttaisitte 5 luvun säännöksiä? (pyydämme kohdentamaan ehdotukset pykälittäin)

-

Muita huomioita lukuun 5

-

6 luku Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevat erityissäännökset

Luvun säännökset tulisivat sovellettavaksi vain Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansalliseen vastinrahoitukseen. Onko Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen toimeenpanoa koskevista erityissäännöksistä säädetty riittävästi ja selkeästi?

-

39 § Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen määrä

Onko teillä kommentoitavaa Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen määrään sekä esitettyihin myöntörajoihin?

-

Miltä osin tarkentaisitte tai muuttaisitte luvun 6 säännöksiä?

-

Muita huomioita lukuun 6

-

Muita huomioita rahoitusasetuksesta ja sen muistiosta

Näkemykset ja kommentit, jotka eivät sisälly aiempiin kohtiin

-

Yleistä

Onko asetuksen rakenne mielestänne selkeä sen soveltamisen kannalta?

Jos katsotte, että asetuksen rakenne edellyttää tarkennuksia, voisitteko tarkentaa miltä osin ja miten?

Mitä muuta haluatte kommentoida asetuksen sisältöön tai muistioon nähden?

Tukikelpoisuusasetus sisältää uusien kustannusmallien myötä tullutta uutta lainsäädäntöä, jonka käytännön toimivuutta tullaan vasta ohjelmatyön käynnistyessä testaamaan. Sinänsä yksityiskohtaiset pykälät ehkäisevät eri viranomaisten tulkintojen eriävyyksiä ja siten tukevat hakijoiden tasavertaisuutta hanketoiminnan eri vaiheissa. Uusien kustannusmallien käyttöönotto edellyttää koulutusta ja tukea hanketoimijoille erityisesti ohjelmakauden alkuvaiheessa.

1 luku Yleiset säännökset

2 § Määritelmät

Onko asetukseen tarpeellista ottaa määritelmiä koskeva erillinen pykälä?

o Onko asetuksessa käytetty käsitteistö mielestänne selkeää?

o Mitkä käsitteet edellyttäisivät tarkennusta ja miten?

-

4 § Tukikelpoisuuden edellytykset

Ovatko tukikelpoisuuden edellytykset näkemyksenne mukaan selkeät? Jos eivät,

- Miltä osin katsotte edellytykset epäselväksi ja miksi katsotte kohdan epäselväksi?
- Tulisiko muistiota tältä osin tarkentaa?
- Miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

5 § Hankkeen tulot

Onko hankkeen tulot ja niiden käsittely määritelty pykälässä riittävän selkeästi? Jos ei,

- Miltä osin tulojen määrittely ei ole riittävän selkeää?
- Tulisiko muistiota tältä osin tarkentaa?
- Miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

Muita huomioita luvun 1 pykäliin ja muistioon

-

2 luku Palkkakustannusten tukikelpoisuus ja yksinkertaistetut kustannusmallit

6 § Palkkakustannusten tukikelpoisuus

Ovatko palkkakustannusten tukikelpoisuutta koskevat yleiset periaatteet riittävän selkeät? Jos eivät,

- miltä osin periaatteet ovat epäselviä ja miksi katsotte kohdan epäselväksi?
- Tulisiko muistiota tältä osin tarkentaa ja miltä osin?

-

7 § Palkkakustannusten yksikkökustannusmalli

Onko palkkakustannusten yksikkökustannusmalli määritelty pykälässä riittävän selkeästi? Jos ei,

- miltä osin pykälää tulisi tarkentaa?
- Voisitteko perustella tarkennusta edellyttävän kohdan?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

8 § Välittömien palkkakustannusten korvaaminen tosiasiallisesti aiheutuneisiin ja maksettuihin tukikelpoisiin kustannuksiin perustuen sekä prosenttimääräinen korvaus palkkakustannusten sivukuluista

Onko palkkakustannusten korvaaminen tosiasiallisesti aiheutuneisiin ja maksettuihin tukikelpoisiin kustannuksiin perustuen mielestänne riittävän selkeästi määritelty pykälässä?

Onko prosenttimääräinen korvaus palkkakustannusten sivukuluista mielestänne riittävän selkeästi määritelty pykälässä?

- Jos näin ei ole, miltä osin pykälää tulisi tarkentaa?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

10 § Prosenttimääräinen korvaus Euroopan aluekehitysrahastosta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta rahoitettavissa kehittämishankkeissa eräissä tapauksissa

11 § Prosenttimääräinen korvaus Euroopan aluekehitysrahastosta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta rahoitettavissa investointihankkeissa

12 § Prosenttimääräinen korvaus Euroopan sosiaalirahastosta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta rahoitettavissa kehittämishankkeissa eräissä tapauksissa

Onko pykälien muotoilu ja sisältö riittävän selkeää? Jos ei,
o miltä osin muotoilua tulisi tarkentaa pykäläkohtaisesti?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi (tarkennukset pykäläkohtaisesti)?

-

16 § Kertakorvausten määrän vahvistaminen

Onko kertakorvausten määrän vahvistamisesta säädetty riittävän selkeästi? Jos ei,
o miltä osin pykälän muotoilu edellyttäisi tarkentamista?
o Miten muotoilua tulisi tarkentaa pykälässä?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

Muita huomioita luvun 2 pykäliin ja muistioon

-

3 luku Tosiasiallisesti aiheutuneet kustannukset ja eräiden kustannusten tukikelpoisuus

19 § Hankinnat

Onko hankinnasta aiheutuvien kustannusten tukikelpoisuus ja kustannusten kohtuullisuuden arvioiminen määritelty riittävän selkeästi määritelty? Jos ei,
o miltä osin pykälää tulisi tarkentaa?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

Onko arvonlisäveron tukikelpoisuudesta ja sen osoittamisesta säädetty riittävän selkeästi? Jos ei,
o miltä osin pykälää tulisi tarkentaa?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

25 § Tuen ulkopuolelle jäävät kustannukset

Onko tuen ulkopuolelle jäävistä kustannuksista säädetty riittävän kattavasti ja selkeästi? Jos ei, o miltä osin pykälää tulisi tarkentaa?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

Muita huomioita luvun 3 pykäliin ja muistioon

-

4 luku Erinäiset säännökset

26 § Tukipäätöksessä hyväksytyjen kustannuslajien väliset muutokset

Selkeyttääkö kustannuslajien välisestä muutoksesta säädetty hankkeiden toimeenpanoa? Jos ei, o miltä osin pykälää tulisi tarkentaa?

Jos muistiota tulisi tarkentaa, miltä osin katsotte muistion puutteelliseksi tai epäselväksi?

-

Muita huomioita tukikelpoisuusasetuksesta

Näkemykset ja kommentit, jotka eivät sisälly aiempiin kohtiin

-

IV Mitä muuta haluatte sanoa?

Näkemykset ja kannanotot, jotka eivät sisälly edellä asetuskohtaisesti esille tuomaanne

-

Huovinen Jarkko
Suomen Kuntaliitto

Mäkinen Annukka
Suomen Kuntaliitto ry